TELEKES BÉLA

*

KÁPRÁZATOK

*

BUDAPEST

GRILL KÁROLY UDV. KÖNYVKERESKEDÉSE

1895

Neuwald Illés könyvnyomdája, Budapest.

MELANCHOLIA.

Tudok egy fát, dús lombu tölgyet . . .
Kopár mezőn áll egymagán.
Árnyába csillapulva dőlhet
A vándor forró napszakán.

Tenger levél üdvözli zsongva,
Víg madárfütty vidítja fel.
Áldón gondolhat dalra, lombra,
Még idején ha utra kel.

Gyerekkoromban alkonyórán
Dőltem le én e fa alatt . . .
Bús estté nőtt a szétfolyó árny
S dal, fütty ijedten elakadt.

Meredő ág remegve intett:
Törzsünknek fájó titka van . . .
Bús léssz, látván búsulni minket,
Siess, mig elhagyhatsz vigan!

De ekkor a fa titkos odva
Denevérterhét szülte már . . .
Sötét mezők felett nyomomba
Sikoltva szállt az éjmadár.

*

Titkos gyász öl, mióta élek . . .
Önönmagamtól félek én.
Egy sereg elkárhozott lélek
Költözhetett egykor belém.

Nem sejti ezt a víg, a boldog.
Nem minden nótám csupa bú.
Dévaj körben én is mosolygok
S föltréfálom, ki szomorú.

De hogyha üt a gonosz óra
S elszéledt mind a czimbora,
Bensőmben sírva, átkozódva
Riad a rémek tábora.

És sóhajszárnyra kelve halkan
Egy mindenséget gyászba lep . . .
Iszonytól sápad, remeg ajkam,
Lelkem tátongó, puszta seb.

Édes ! Ne jöjj olykor hivedhez . . .
Vagy benned is oly bú fogan,
Hogy soha többé nem pihenhetsz
Karomban igaz-boldogan.

TE VAGY ÁLMOM...

Te vagy álmom, egyszerüség háza
Ott a kis domb árnyas oldalán!
Ház tövébe' mohosult akáczfa,
Sárga lombját őszi halál rázza
S hull a lomb, de már nem én reám!

Mégis! Mintha szárnyán őszi szélnek
Az ringatná vágyó lelkemet...
Tán bizony e tűnő-kelő képek,
Mik hazámról annyi hírt regélnek
Szintén hervadt, hulló levelek! —

Igen, ábránd! Lelkem sudarának
Lombja vagy te! — Elhulló haraszt...

Rácsos kapu... Zöld rekettye ágak...
Kedveseim arra ki-bejárnak
S képzeletem ott, csak ott maraszt.

Szivem szorul. Kezem a kilincsen...
Jaj, ne ölj meg édes, drága szó!
Drága ajkrul édes »hozott-isten«,
Csók, öröm, kedv, minek párja nincsen
S mi csak álom, álom, nem való!

Éber álom távol idegenben,
Szép ábránddá dajkált bús panasz...
Világvivó vágyra mért születtem?
Csöndes otthon mért nem köt le engem
S vágyam, álmom mégis mérthogy az?

Hova ragad lelkem ifju láza?
A mit üzök, nem is czél talán...
S lesz idő, hogy bukva, megalázva,
Ugy látsz viszont egyszerüség háza,
Ott a kis domb árnyas oldalán.

HALOTTAK ÉJÉN.

Sűrű homály bús fenyéren . . .
Fű, fa, bokor esti gyászban, feketében.
Komor szellő avart zörget, ködöt oszlat;
Sirok ormán rezgő lángok,
Vörös fáklyák gyúladoznak.

Szanaszéjjel élő árnyak
Halkan verő, szorúlt szívvel kelnek, járnak
Hajh! Az a sok gyászba borult özvegy, árva
Hogy borul le szerettei
Könnytül ázó sirhalmára!

. . . Fényes imák . . . Nagy beszédek . . .
S én azokból mit sem értek, mit sem érzek!

Idegen gyász, idegen bú nem illet meg,
Az *enyéim* messze innen,
Más vidéken szenderegnek.

Kelet sikján van egy város . . .
Oda szállok édes anyám sirhalmához,
Mécsvilágúl megcsillan a könnyem fénye . . .
Bús dalokbul kötögetek
Koszorút az emlékére.

Majd magasba s tova szállva
Elrepülök kicsi hugom sirhalmára,
Megáldom a drága porát, csöndes álmát,
Úgy távozom a sugalmas,
A varázstelt éjszakán át.

Búsan lengek egy virágos,
Hantba vetett menyasszonyi nyoszolyához.
Hűs nyoszolya . . . Föld a leple . . .
Ifju hitem, boldogságom:
Szép kedvesem alszik benne.

Mindörökre! Mindörökre! —
Hasztalan hull a gyötrelmek zápor könnye.

Hanem azért mégis, mégis hadd peregjen . . .
Zápor után könnyebbülten
Száll a felleg, — árva lelkem.

Oh, mert a szív úgy megenyhül,
Mikor vigaszt, írt merít a gyötrelembül;
Mikor az a sajgó kebel csak azt érzi,
Hogy maga is porrá lesz majd
S övéihez fog megtérni.

Gyászos vigasz! Bús, sivár kép . . .
Körülöttem egyre sürübb, több az árnyék,
Komor szellő avart zörget, ködöt oszlat,
Sirok ormán rezgő lángok,
Vörös fáklyák — hamvadoznak.

CHRONOS.

Van, volt, lesz — alakot sem öltve,
Öröktől fogva mindörökre.
Maga az ős kezdettelenség.
Maga az örök végtelenség.
Az életet halálra bontva,
Titkot titokból szőtő titokba.
S váltig vergődő változásul
Új életet csal a halálbul.
Övé, a mi test, a mi lélek,
Világai csak tünemények.
S csak tünemények tünde álma:
Mi öröklétét perczre váltja.
Soha sem látott, változatlan,
De nyoma milljó változatban:

Hol tegnap fény volt és ma árny van,
Ott a napja-húnyt ős sugárban.
A homlok üde símasága
Nyomán fonnyad redőbe, ránczba.
Meghasadó szív tőle gyógyul
S ő űz gúnyt a bolygó zsidóbul.
Utján romokban: ima, átok,
Bukott lelkek, bukott világok . . .
S ő pillanatról pillanatra
Bölcsőn, koporsón átsuhanva
Belekaczag a puszta csöndbe:
Öröktől fogva mindörökre!

HATTYUDAL.

— Gr. Ballestrem Eufemia. —

Édes dalt zeng a hattyu
Tó partján éjszaka.
Bübájként hatja által
A táj csendjét dala.
Halk zsongás kél a sásban,
Köszönti a nagy éjt . . .
Mesés pompáju, hószin
Láprózsák szanaszét.

S mire az éj eloszlik,
A hajnal fölragyog, —
Rég elzengett a dal már,
A dalnok rég halott.

Kelő nap a virágot
Hév csókkal kelti fel,
A hattyudal az áron
Reszketve hangzik el . . .

SÍRVA KÉRTEM . . .

Sírva kértem: Kelj föl, édes angyalom!
Sírva felelt: Nem bocsát a sírhalom.

Sírva kértem: Engedj melléd pihennem!
Sírva felelt: Feledj, feledj el engem!

Sírva kértem: Bucsuzzunk hát, — ölelj meg!
Sírva felelt: Holt leány nem ölelhet.

Sírva kértem: Legalább egy virágot!
Sírva felelt: Ne síron szedj virágot . . .

REDIVIVA.

Még vissza-visszahozza álmom . . .
Rám csillan két szem sugara,
Jól ismert hang hí, két kar átfon
S mintha csüggnék egy piczi szájon,
Mely többé nem csókol soha.

Ah, csalfa mámor, mit borulsz rám?!
Nem kel föl, a mi sírba szállt.
A lelkem érte még borús tán,
De mást kisérek már az utczán . . .
Élet, legyőzted a halált!

CSAK SZÍTSD A LÁNGOT . . .

Csak szítsd a lángot, mely égőbb a tűznél!
Szemedbe ne gyűljön tétova könny.
Mit bánod, a rózsát, mit keblemre tűztél,
Vad csókjaimmal ha meg is ölöm.

Halódó szirma mit óvja esengve
Csóktól, szerelemtől ifju szived'?
Ostoba nóta: ne gyúlj szerelemre,
A percznyi gyönyört drágán fizeted!

Csak rajta, ha ajkad szomjas a csókra!
Csókolj, derekad ha átölelem!
Mért tudni azt is, hogy hervad a rózsa
S hogy meghal a csóktól a szerelem?!

SZŐKE HAJAD . . .

Szőke hajad rám hanyatlik,
Ajkad ajkamon tüzel.
Te az enyém, én a tied —
Nem törődünk semmivel.

Ifjuságunk kéjbe hamvad.
Én sóhajtok, te kaczagsz —
S odakünn a temetőben
Tánczra csördül a haraszt.

MIKOR VELED . . .

Mikor veled sétálok, édes,
Föl és alá a népes utczán:
Mintha valami tünde, fényes
Lágyan zsibongó áron usznám . . .

Mikor pedig magamba járom
Nélküled a tömeg sürüjét:
Mintha valami ingoványon
Lassan mindíg alább merülnék . . .

VÉGZET.

Poklok tengerlő lángja felett
Lelkünk már bukva keringett;
Akkor simult kezembe kezed
S megváltottuk szíveinket.

Most itt kaczagunk a menny közepén
S nincs gondunk múltra, jövőre,
Nem érti meg azt más, csak te meg én
S nem kérdezi más, csak a dőre.

IDILL.

Zöld erdő alján, üde parton
Árván vár titkos kis lakunk.
Jer, izzón lángol már az alkony,
Minek tovább bolyonganunk?
Kék fenyves zsongó, méla lombja . . .
Tánczoló csillám a tavon . . .
Jer, merüljünk még a habokba
És térjünk haza, angyalom.

Lenn az öbölben hüs gyepágy van,
Ott dús a moh, sürü a loncz.
Öved' megoldom s a magányban
Te még egyszer kebledre vonsz.
Igy, édes! Hattyúink se látnak,

Ölelj csak, mig a hold kiszáll;
Akkor neki a csábos árnak!
Mintha ölembe siklanál.

Legyen övé villogó tested,
Bontsd bele csillogó hajad!
Minden kis csepp tobzódva reszket,
Mint mikor mell mellhez dagad.
Hulláma ölel, habja csókol . . .
Ah, nyujtsd karod', úgy féltelek . . .
Édes teher, ha rám fonódol
E sóvár mélységek felett

A partra is im karomon szállsz . . .
Hadd a lepelt! Sietni kell.
Köszönt láprózsa, liliom, sás —
Ugy viszlek kis kunyhónkba fel.
Az éj legszebb órája fogytán,
Egész világ nászéji ágy:
Kigyó, galamb, tündér, boszorkány,
Pokol s menny most mind csókra vágy.

Mig ajkam hő ajkadban éghet,
Hadd a hattyúdalt odakint!

E dalban tovaszáll egy élet,
Mást, újat szítnak csókjaink.
Lágy selyempillád már lehunyva —
A jövőről szősz álmokat . . .
S utolsó dalként száll a multba
Lelkemből érzés, gondolat.

PUSZTULÁS.

Szemem még a szemébe pillant,
Szív szíven, ajak ajakon.
A legszebb percz még el sem illant
S én üdvöm már csak siratom.

Ah, mintha lázas öle, karja
Egy sóvárgó vágy volna: még!
Mintha a mennybe hivogatna
S rám a pokol hanyatlanék.

HA TŐLEM EGYKOR . . .

Ha tőlem egykor tova vágyna,
Hol több a mosoly, a könny kevesebb:
Hogy sohse érje maga vádja,
Majd én hagyom el s ő csak elfeled.

Csak egy utolsó őszi rózsát
Tüzhetnék akkor a hajába még!
Csak egyszer hatná még valóm' át,
A hit, hogy vele boldog is valék!

CSALÓDÁS.

Fanyar lett csókunk, bágyadt ölelésünk ;
Csak gyötrő kéj, nem üdv az, amit érzünk.
Egymásnál érnek bár éjek s napok,
Nem vagy enyém, tied én nem vagyok.

Erősb egy emlék minden szerelemnél :
Nem én voltam, kit elsönek szerettél . . .
S fölrémlik zordul egy nagy sejtelem :
Vajj' ki pihen még egykor kebleden ?

S gyanú gyanúra száz sóhajban árad :
Míg átkarolsz, csak én volnék-e vágyad ?
Nálam szebbért, jobbért nem ég szíved ?
Vagy csak nem kell mert nem lehet tied ?

Titkok világa áll gátul közöttünk . . .
Hazugság az a frigy, melyet kötöttünk.
Muló a mámor, a vágy végtelen . . .
Igy szedi rá egymást két idegen.

BLAZIRT.

Piros, mosolygó még az arczom.
Van pénzem és szeret babám,
Pompásan eszem, iszom, alszom,
Agyam meg csupa tudomány.

Még sem tesz boldoggá az élet,
Bár meghalni sem epedek;
Vágy nem hevít. Hiába élek.
S halálom sem kell senkinek.

ELBÚCSUZTUNK . . .

Elbúcsuztunk — éjjel, titokban
S játszin, csak hangunk volt komoly.
Te könnyeztél, én mosolyogtam,
Úgy került össze innen-onnan
Néhány hamis könny, pár igaz mosoly.

És mea culpa — mea culpa . . .
Ki ne tudná e régi dalt?
A hány bolond egymást megunta,
Mind igy borít fátyolt a multra . . .
Lelkünkből minden szép emlék kihalt.

Mosolyom elhalt, könnyed elfolyt,
Éj vett körül, zord hévtelen . . .
Ugy rémlett, hogy csak rongy a mennybolt
S rajt' minden csillag egy-egy szennyfolt :
Megtépett szív, kiégett szerelem !

TALIZMÁN.

Ő volt valód, ö minden álmod,
Mégis el kellett tőle válnod.
S elváltatok örökre bár,
Lelked hozzá még visszajár.
Valami rontás, csoda száll rád
S még mintha karjaidba zárnád,
Még mintha szívná ajkadat . . .
Körötted most is sír, kaczag.
Mámorban égő te-te, lelke
Kábítva von uj szerelembe,
Pedig csak álom, csalfa kép!
Elméd rémlátó lázban ég.
Balgán mélázol napba, holdba:
Fényét ez s az hogy ontja-bontja

S eszedbe jut: rád valaha
Szebben bomlott az ő haja . . .
A mi varázst babona költhet
Mennynyé büvölni ezt a földet,
Emléke mindnél több neked,
Igazán csak ő szeretett.
Elhagytad mégis, bár szeretve!
S kerülöd, bár tied lehetne!
Ami elválaszt, nem csömör:
Megmentett vágy, — kéj, bár gyötör!
Pazalhatsz szenvedélyt, velőt, vért
Csalfán száz csalfa szeretőért,
Ha kedved kór, sivár, unott:
Mi ő neked, akkor tudod.
Ő. a hűség, tűrés, bocsánat . . .
Nem mond rád sem átkot, se' vádat,
A másé soha sem lehet,
Holtáig csak téged szeret.
Te meg, — érezve, hogy szivedből
Szivekkel játszó vágyad elhül, —
Boszorkánykonyhák véneként
Tanácscsal tartasz lányt, legényt:
Fiam! Százszor szeret az ember,
De szivből, igazán csak egyszer . . .

Kit igy szeretsz, ki igy szeret:
Hagyd el hát azt a kedvesed',
Míg testét, lelkét neked adja,
És kezed' csókkal hinti ajka,
Ó hagyd el addig s higyj nekem:
Sohsem hagy el e szerelem!

KÁPRÁZAT.

Egy régmúlt, csodás éj emléke
Valómon gyászszal suhog át.
Köröttünk tikkadt lázban égve
Virág hervadt, lomb hulldogált.
Csak nekem volt e kora őszben
Pompázó, fényes, hő nyaram . . .
Te buja hévvel, eszelősen
Csókoltad kezem' untalan.

Kábult fejem kebledre lankadt,
Úgy kérdeztelek, mért teszed?
Ajkamról több kéjt szívhat ajkad,
Mért csókolod csak kezemet?
S te szilaj kéjjel, még vadabbul

Csókoltad kezemet tovább.
Egy csillag hullt le a magasbul,
Mire megsugtad az okát:

»A nő, a míg hű kedveséhez,
Kezét csókjával hinti be.«
Nincs ok több mint ez, olyan édes,
Oh, csak ne mondtad volna te!
Valami dermedés suhant át
Az árnyas éjen hirtelen
S éreztem már az ősz fuvalmát
S utolsó csókod' kezemen.

ÁLOM.

M. I. Lermontoff.

Lángolt a nap s én Dagesztán völgyében
Feküdtem átlőtt mellel, mereven.
Cseppenként, fájón szivárgott ki vérem,
Üszkös pokolként égett mély sebem.

Tarajos sziklák rőt homokos örve
Izzó-kopáran vett égig körül,
A legsívárabb zugban összetörve
Aludtam kábán, érzéketlenül.

Almomban otthon vigadalmat láttam,
Díszes teremben száz láng reszketett,
Táncz, móka járta a vig társaságban,
Szép asszonyok suttogták nevemet.

Csak egy ült távol a dévaj csoporttul,
Csak egy nem tréfált, egy volt csupa gyász,
Halvány arczára mély bút szántva, zordul
Gyötörte szívét gonosz álmodás.

Álmában távol, sivár völgybe tévedt —
Egy hullához . . . S ah, ráismert legott!
Alig gőzölgött már mellén a mély seb,
S a rőt homokban vére megfagyott.

BOLOND . . .

Bolond, ki Istenre szorul
És a jövő nyitját vitatja.
Bolond, ki még gyanútlanul
Őszinte csak egy pillanatra . . .
De bolondabb ezerszer is,
Ki nő könnyének hisz.

S bolond, kit általat becsület,
S ki hiszi még, hogy igazság van
S ki szereti az életet,
S ki megváltást hisz a halálban . .
De az a legnagyobb bolond,
Ki nőért könnyet ont.

HA MAJD TALÁLKOZUNK . . .

Ha majd találkozunk az utczán
És én halkan köszöntelek,
Elsápadsz-e, vagy elpirulsz tán,
Könnyelmü, hütlen, szép gyerek?

Ah, én nem fogok szólni hozzád.
Hanem te, kérlek, nézz reám;
Pilláid el ne fátyolozzák,
Ha boldog vagy-e igazán?

Bátran kaczaghat a szivembe
Gond nélkül égő szép szemed;
De bátran nézhetsz rám, ha benne
Pár nyomorult könny is rezeg.

Ha boldog léssz, ha nem csalódtál,
Jó! Csak majd boldog is maradj,
Nem állok meg a ſordulónál,
Hogy még egyszer láthassalak.

De ha szemedből bú villan ki,
Hozzád szegődöm szótlanul,
Mint vert hajóshoz a Hollandi,
Ha utolsó vész tornyosul . . .

És elfásult, halálra szomjas
Keblemre vonlak majd, hogy ott
Kedved szerint sirhass, zokoghass,
Mig el nem hervaszt bánatod.

ÁLMODTAM RÓLAD . . .

Almodtam rólad. Dőre álmodás volt.
Azt álmodtam, hogy szeretlek megint.
És szóltam hozzád: multunkat ne gyászold,
Öröm mián hullhatnak könnyeink.

Jer, jobb mezzel cserélem el daróczod'.
Dobd messze-messze koldusbotodat.
S mely egykor lágy selyembe takarózott,
Szép gyönge tested' gondozd újolag.

Jer, kóboroljunk ujra szerte-széjjel
Fényes utczákon, erdőn, réteken
És ne törődjünk dúsak örömével,
Csak egy kis fészkünk legyen, édesem . . .

S elindultunk, nem tudom, hova, merre...
Nehéz ut volt, de czélhoz vezetett.
Kis otthonunkban sírva és nevetve
Csókoltam ajkad', homlokod', kezed'.

De ah, — közel legszebb ölelkezőnkhöz —
Agyamba villant, hogy csak álmodom,
Mig te valahol fényben úszva dőzsölsz...
S most is kaczagnom kell még álmomon.

MEMENTO.

Ha végzetünk még egyszer összehoz,
Hogy nyomorultak leszünk mindaketten,
Ne vádold magad', engem se okozz,
Én vigasztalni foglak önfeledten.
Védtelenül védön karollak át
S el nem hagylak többé, mint el nem hagyja
Szétdúlt szentély halálra sebzett papja
Kifosztott, meggyalázott templomát.

Víg dal, mosolygás, jólét kora volt,
Hogy kétfelé vált elöttünk a pálya.
Egedre csak lassan gyült foltra folt
S még aranyport söpör ruhád uszálya . . .
Magam se lettem mindjárt bús legény

S von még szivem szédelgő kedvtelésbe,
De álmaimban már elbuktam — és te
Fakó mezben, megtörve tünsz elém.

Hol pompa, gyönyör, dicsőség kisért:
Átkot kiáltasz a festett világra
És eldobod magadtól a babért,
Oh, bűn, csalódás, undor volt az ára!
A festék könnytől ázik képeden . . .
Letörlöm — és te hervadt-haloványan
Keblemre roskadsz s tompa zokogásban
Érctelen hangon tördeled nevem'.

E percz lesz az, melyben majd elmerül
Minden, mi sívár körötted, köröttem.
Élünk egymásnak ketten egyedül
Vad, tébolyszitó halálos gyönyörben.
Égő szemedből a könny kiapad.
S én nem kesergek se jövőn, se multon,
Csak kebled hozzám enyhülőn simuljon
Csak érezd, hidd boldognak csókomat.

Bús homlokunkon tövis-koszorú.
Szívünk utolszor s mindholtig szerelmes

Mert hűn szeret már, aki szomorú
S a porba vert: legközelebb a mennyhez!
Panaszt nem mondok, holtig áldalak . . .
Minden tömjénét az üszkökbe hányja —
És csak ha elszállt legbuzgóbb imája,
Oltára romján ugy hal meg a pap.

TALÁLKOZUNK . . .

Találkozunk mi néha-néha még,
Ha nem is úgy, mint rég valamikor . . .
Könnyes szemedben balga büszkeség,
Víg mosolyomban végtelen nyomor.

Bús arczodon halálos vágy kisért,
Pedig te vagy a jobb, az igazabb . . .
Hogy engem első csalfa csókod ért,
Én téged már rég-rég megcsaltalak.

Elkárhoztunk — elvesztve már egünk', —
Midőn a sors egymás vesztére szánt . . .
A szerelem csak vigasz volt nekünk,
A poklok kínját ittuk kéj gyanánt.

S most tán csak egy szánó szavam' lesed,
Hogy vezeklőn borúlhass le elém . . .
Találkozunk . . . Rám villan bús szemed
És — mosolyogva nézek félre én.

PERDITA.

Emlékszem — édes, bús emlékezés . . .
A nap lelankadt, vérszinű uszálya
Foszlón suhan szét utczáról utczára.
Kéjt, mámort üzni kel a czifra nép
S te — ah, oly árva vagy s oly csodaszép . . .
Multunkból mintha egy dal hangzanék —
Koldus a koldust: ha megmenthetnélek!
Testvérért testvér: úgy élnék teérted!

S emlékszem — fenkölt, szent emlékezés. . .
Sárgán izzó hold, tejszin esti csillag,
Alvó lombok közt lanyha jazmin illat,
Csönd, enyhülés, áhítat szanaszét . . .

Szived, lelked oly szűzi tiszta még.
Multunkból mintha egy dal hangzanék —
Tilts el ajkadtól, tilts! Epedjek el bár . . .
Ha enyim voltál: Elvesztettelek már!

S emlékszem — büvös, szép emlékezés . . .
Künn kéjes éj, benn lázas esküvések,
Hamvasztó máglya a lágypelyhü fészek.
Bú, gond, lemondás — mind lángjába ég . . .
Kilobbant már a rózsás lámpa rég,
Multukból mintha egy dal hangzanék —
Nem vágyom égbe, mikor átkarollak,
Hisz van-e testük fönn az angyaloknak?

S emlékszem — sivár zord emlékezés . . .
Oly bosszantón áttetsző szürke minden,
Hamis gyémántok fénye könnyeidben,
Mentegetőzés, játszott büszkeség . . .
Mámort oszlató őszhajnali lég . . .
Multunkból mintha egy dal hangzanék —
Feledjük egymást! Nem átkozlak én meg.
Soha, soha se bánd meg hütlenséged!

S emlékszem — utolsó emlékezés . . .
Dal, zene, dévaj tánczu czifra árnyak.
Az arcz festékes, a szem méla, bágyadt . . .
Unottan említ még a czéda nép:
Eh, bús volt mindig, jó, hogy sírba tért! . . .
S lelkembe — mintha egy dal hangzanék
Vivódva mennyen, poklokon keresztül
Megcsúfolt, kínos, örök szerelemrül!

KI CSAK SZENVEDETT . . .

Ki csak szenvedett egyre
Az élten át,
Az meg nem érdemelte
Még a halált.

S ki soha az életbe'
Nem szenvedett,
Az meg nem érdemelte
Az életet.

KI TUDJA MERRE . . .

Ki tudja merre, ki tudja hol,
Egy árva nő él valahol.
Scha se, láttam, nem ismerem,
Az a nő mégis mindenem.
Kincs, selyem-bársony ékíti tán,
Vagy darócz fakúl derekán?
Fény-zuhatag tán bomló haja,
Vagy csillagtalan éjszaka?
Szava csengése bús őszi dal? . . .
Vagy zene, mely kaczajba hal?
Csak azt tudom, hogy bármibe kezd,
Kezében serleg, vagy kereszt,
Gyászfátyol rajt', vagy nászkoszorú:
Ő csak egy vágytól szomorú,

Csak egy álomtól boldogtalan:
Valamit úgy vár untalan.
Ugy érzi egyre, hogy valahol
Valaki mindig rágondol . . .
Soha se' látta, nem ismeri
S az mégis mindene neki.
S nem kérdve szép-e, ifju-e még,
Csak karjaiba omlanék.
S nem bánva dús-e, nagyhirü-e,
Lenne a koldus kedvese.
Koldulva lenne hü szeretöm,
Ah, hogy csüggnék e drága nön!
Ki tudja merre, ki tudja hol,
Találkozunk-e valahol? . . .

FAUST SÉTÁJA.

— Lenau —

Magas hegy . . . Ormán hajnal pírja ég,
Mit keletről tündöklőn ont az ég.
Egy vándor tör fel a hegy oldalán,
Sietve lendül szirtre szirt után.

E bérczeket, Faust, mondd, mi czélra mászod?
Ködtől, kétségtől menekülni vágysz ott?
A mélység köde fölkúszik nyomodba.
Rászáll a kétség ott is homlokodra!
Oh, örvendj a nap tiszta sugarának
S mely nyomán feslik, a békés virágnak,
Nézd a pacsirtát, mily árván lebeg,
Hol a havas áttöri az eget . . .

Oh, szálljon üde bérczi szél szivedbe
S oktalan gyászod' üzze messze-messze
Lelkedben vágyak lángja ne lobogjon:
A teremtés titkára törni folyton.
Oh, isten ellen istenként ne kelj ki,
Míg sorsod itt e földön tévelyegni.
Örök vágyak tanyája csak a föld . . .
Isten beléd rejtélyül mit büvölt,
Csak elkárhozva lesz megtudni módod.
Fájó agyad ha rég elrongyolódott . . .

Mind hasztalan! Zordon kérdések ezre
Csak üzi szirtről szirtre tova, egyre.
Virágot százat tépett már keze
S a mélybe mind látatlan dobta le.
Mohón kapott fel követ kő után
És zúzta szét mind a sziklák falán.
Száz kis rovart elmorzsolt ujja, mert
Teremtetéséről egy sem felelt . . .

Megáll most. Távol harangszón mereng
S a zsolozsmán, mely zendül odalent.
Szellő szárnyán áradva és enyészve
Száll kongás, ének a vándor fülébe.

Lesi a hangok árját tétova . . .
S a szakadék mélyébe vész szava:

»Egyszerre, mily különös érzelem!
Nem ismert kín hogy járt át hirtelen!
Szakad a hit utolsó fonala . . .
Szívemen sötét, fagyos babona . . .
Oh, hogy a hang, mely lentről ide szárnyal,
Keserves nyomor jajaként hat által . . .
Sivatagjáró tévedt nép, te ott,
Ki jó sátornak vélsz egy templomot,
Hol bús szavadra senki sem felel,
Szíved mentő vezérért esdekel?!
Oh, sírhat fohászt, átkot vágyatok,
Az a vezér eljönni sohse fog!«

S a meredeken följebb mind tovább
Düh üzi s láz a hegy bús vándorát —
Bordákon, hol iszonyba vész az ut
S a zerge csak kétségbe esve fut . . .
Hang föl nem ér már ide odalentről,
De búg a távol tompa dörejektől . . .
S lábához már a komor kutatónak
Viharos felhők morajlón huzódnak.

Villám, dörgés alatta mind vadabb,
De ő a mélybe vigan lekaczag:

»Átszöktem hát a zivatar borúján!
Száz tüzes nyelvét ha felém is ölti,
Hiába tátong torka oly vadul rám,
Lelkem ködéből is majd így török ki!«

S egyszerre ím — léptén a szirt köve
Ing, bomlik és már ő is hull vele.
De gyors mentő kéz nyúl utána ki
S nyugodtan a párkányra emeli.
Egy sötét, gúnyos arcz még ránevet
És eltünik a sziklasark megett.

PHŐNIX.

Egy idegen jött valahonnan
S betért egy bús ház kapuján.
Sok szenvedő enyhül meg ottan,
Még ő is meggyógyul talán.

S biztatva vonják őt is ágyba.
Min annyi más lelt már halált
S alig halt el panasza fájva,
Im az ő szive is megállt.

S hogy tudják, kit fogad be sirja,
Még átkutatják holmiját,
Sárgult lapok . . . Rim rimre irva . . .
Csodás, összhangba szött világ.

S im holt szivét mig fölmotozzák,
Mi vajjon a halálos ok?
Nevét suttogja már egy ország,
Hirt vívnak szokatlan dalok.

S hallszik, mit orvos sohse mondhat:
Nagy álmok láza ölte meg!
S mondják — temetve a halottat, –
Im új, nagy költönk született.

RAZZIA.

Ködös, szomorú éj a városon . . .
Csöndjén át hang csak nagy ritkán oson.
Eljátszván színes szerepét az utcza,
Boszorkányos mély álmait aluszsza.
Alvó szinész nem szinlel már, nem általat.
Eldobta ím álczáját ember, állat.
Ezrek mosolyba öltött szenvedése
Rejtő otthonba tért kivetközésre.
Elhordták rongyuk' árvák, koldusok.
Selyem, bársony, kincses mez nem suhog.
Nem robog, döczög már szekér, fogat . . .
Mindenből csak egy kis szemét maradt.
Itt-ott egy csúnyább, kelletlen ledér nő,
Sunyó tolvaj, vagy késő hazatérő.

Háztól házhoz egy-egy őr lépeget.
Zár őriz árut, pénzt, hírt, életet.
S hol százszerű a jólét s a nyomor:
Egy-szürkén nyúl a két palota-sor,
Míg összefut valahol messze-messze
Lámpái lángját nedves ködbe vesztve.
Mentén nyirt fák deres sora mered,
Mint őrálltában megdermedt sereg.
Éjfél felé pereg már az idő.
Egy kéz jelenést jelenésbe sző.
Száz kép káprázva és száz hang zihálva —
Vivódón vegyül a nagy éjszakába.
Innen-onnan tejszín gömb — éji nap --
Villámos méhe ont fényt álmatag
Függönyös, nagy üveglapok mögül
Zaj, zene zsong unott-kedvetlenül.
Golyók koczognak, pénz cseng, kártya röppen
És czéda szó s czédább lány ajkon, ölben.
Hang, arcz, mind oly fáradt, hosszúra nyúlt . . .
De ki sem érzi milyen nyomorult.
Jó általok: tivornya, lakzi, estély . . .
A nyomor csak csöndes magányban eszmél.
Nagy úri termek hazug kedvü népe,
Kocsmák garázda, részeg csőcseléke,

Csillogó ruhás rabok tábora:
Börtön kaszárnyákban a katona —
Mind érzi olykor, ha magán maradt,
A lánczot, melyen nem csak ő a rab.
Elébe rémlik minden, mije nincs:
Szabadság, jog, becsülés, munka, kincs . . .
S egyformán töpreng szalmán, selyemágyon.
És egy se tudja még, hogy mit csináljon.
Tetszhalott, érzi mind, elásva mélyre
S ébred sírjában, nem törhet ki mégse'.
Panaszt, átkot mond s már ajkára gyűlve
Mintha száz síri féreg göndörülne . . .
Szörnyű egy mámor! Ki ilyenből ébred
Imetten is még rabja ama rémnek.
S ha törvény bölcse, költő, vagy királyfi:
Csak egyre vágy, a nyomorért kiállni.
Más-más szerep, de egy az embere:
Kora rendjével harczot kezdene
S bénán teng . . . Meddő idők átka nyomja,
Csak gúnyolt eszmék gúnyoltabb bolondja.
Küzd, elbukik, vagy még korán belátja:
Nincs javulás, csak hibák változása.
A mi manap jó, majdan rossz lehet . . .
Törvény, erkölcs vallás: mind csak szerep.

Minden pap csak maga miatt papol,
Megváltókban nem hisz többé a kor.
Beéri minden világjavitó,
Ha meghallgatja egy-egy vén anyó . . .
Ah, mely megváltást eszelt volna hajdan,
Ma irodalmat művel tán e hajlam.
Hisz szédeleghet így is eleget.
Kényelmesebb sors és tövis helyett
Babért fonhat fejére önmaga . . .
Lehet művésznők kéjencz zsarnoka,
Nagy lapszerkesztő, páratlan zseni,
Hogy száz irócska talpat nyal neki.
Főkép', ha könyvük van megjelenőben . . .
Mert ki itélne helyesen, ha »ő« nem.
Övé hir, pénz, gép, szellem, ember, állat . . .
A tegnapból a holnapért a mának!
Óh, álnok, sivár uzsorás . . . De csitt!
Az éj most éli tán szebb perczeit:
Szűz lány s fiú — ábrándos tiszta lelkek —
Most érzik tán leghőbben a szerelmet . . .
Óh édes perczek, mikben mindenütt
Minden szerelmes szive csupa üdv!
Átszáll e bűbáj minden éjjelen.
Utána ujra gyász, könny, küzdelem.

Folyik a régi »szeret-nem-szeret«
Házasságtörő száz hamis szerep . . .
Itt, mint kolostor, fojtott vágy tanyája,
Hol örök ima hervaszt haloványra :
Csöndes ház áll . . . Jól rejtő függönyök . . .
Belül parázna mámor dőzsölög.
Amott bús hajlék. Beteg, vézna férfi . . .
Szép, fiatal nejét úgy félti, félti
Valakitől ki nem kór s még ölelhet.
Máshol a nő, a hű, a tiszta senyved
Könnytől ázó magányos nyoszolyán.
Urának üdve: festett arczu lány!
  És boldogok és boldogtalanok
Csókján, sóhaján titkos gúny susog,
Mint valami vén bölcs száraz szava.
Ki nőt nem csókolt, nem ölelt soha ;
De azért nőről, csókról, ölelésről
Ki tudja, már hányadik könyve készül . . .
Mert mindent tud, mindent megmagyaráz
Tanának ellentmondani: csalás!
Ez fő tana, igaznak maga mondja,
Ő a hazugság élő minta szobra . . .
  Éjfél . . . Ezer káprázat kavarog.
Lágy, gödrös testek, izzadt homlokok . . .

Nemzés, születés, élet és halál! . . .
Örök titok! S ah, lelkem beleszáll . . .
Kering, szédül, s az összevisszaságbul
Megtépett szárnynyal tompa búba kábul.
Hülyébb sok nagyságénál is talán,
Kik nagyok lettek rég, jobbak hián.
S most nyögve másznak nagy szerepeikben:
Hires költők . . . S versük mind oly izetlen;
Nagy szónokok, de már gyanút fakaszt,
Hogy százszor mondják újra ugyanazt.
Bölcs s jó királyok, kik duzzognak olykor,
Pedig népük még dühükkel se' gondol.
Fogatlan ínyü mind, de mar, de rág.
Kacczgtatón dícsö egy társaság.
. . . És mintha mind rám törne vigyorogva . . .
De fölásít az alvó utcza torka . . .
Valami nesz kél, zörgés, suhogás.
Mint öszi szél tar gallyakat ha ráz;
Majd mintha föld anyánknak szíve volna,
Valami tompa zaj riad dobogva.
S mint erdö reggel ködöt ha ereszt,
Az utcza vége mozdul, élni kezd . . .
Sötét, lomhán imbolygó alakok
Sor sor után, — ez lovon, az gyalog.

Elől vont karddal lovasok, utól:
Nő, férfi, gyermek, sápadt arczu, kór,
Félholt népség — fegyverrel fogva közre
Csörrenő lánczczal egymáshoz kötözve,
Csapzott hajú, éhes, félmeztelen . . .
Ugy került össze utczán, telkeken
Szennyes vaczokról, bűn tanyáirúl
S most megy mind békén, bambán, szótlanúl,
Hová a törvény viszi, hajtja őket
Lakótársául fogoly betöröknek,
Elvénült bűnnek, fertőző ragálynak . . .
Hisz a börtönben épp csak hogy meghálnak.
Reggelre ujra szabadok . . . Mehetnek
Utjokra: ifjú, agg, nő, férfi, gyermek
Azon rongyosan, azon éhesen.
Szegényekkel a törvény mit tegyen?
Nem öltek, ah, még csak nem is raboltak . . .
Ma szabadok. Mehetnek. Hátha holnap?!
Bujdossanak csak szét a nagy világba!
Egyenként, titkon, egymásra találva,
Hadd sugja egy a másnak meg baját . . .
Majd föleszmélnek mint egy sokaság,
Mely együtt tudja milliónyi részét!
Tudja, hogy ő az úr s kaczagva tép szét

Rablánczot, hamis törvényt, uzsorát,
Hogy beleasznak a hizott pofák
S felesleges felségek belehalnak.
Óh, reszkethettek elbizott hatalmak!
Az éjbe most még halk-erőtlenül
Csak egy-egy átkuk, sóhajuk vegyül.
Ki félne tőlük? Csupa vézna váz.
Még a szél is arczukba vihorász.
A palotákba be nem hat jajuk.
Csönd, béke ott és jól lezárt zsaluk.
Ha rossz álom riasztja is a gyárost,
Kinéz: »Ah, foglyok!« S mi sem gyötri már most.
Bámulhat nem egy züllő úr utánok,
Egy-egy alakban magát látva már ott . . .
A csapat után halkan, hangosan
Egy-egy szón csak elvétve ha suhan
Szánalom, undor, gyülölet, sirám.
. . . Állok hallgatva a nagy éjszakán,
Fáradt lelkemben végtelen nyomorral.
Távolból mintha szólna száz komor dal. . .
Némán mélázok az utcza ködébe.
És — nem tudom, való-e, jelenés-e?
Körüskörül köröttem szanaszét
Megsokasúl a sápadt vézna nép.

Valami láz fut keresztül az éjen.
Rezdül a kard a poroszló kezében.
Nyüzsög a tenger rab, de egy se szól.
Csak valami villog rongyuk alól
S szemükben mintha száz tör fénye volna.
Eldobja kardját s fut a gyáva szolga
S a hova fut: sápadt, izgága árnyak,
A zsarnok ingyenélők összeállnak
És összesúgnak, riadót fuvatnak.
Szuronya nő szavukra száz csapatnak.
S zúg a parancs: »Halál a csöcselékre!«
Jól hallja a nép, nem tör dühbe mégse.
Csak vad kaczaja zeng az éjen át . . .
Megrengnek rá templomok, paloták
S szemben megáll a zsarnokság hada. —
Most ujjongásra vál a hahota.
És rongyos nép s egyenruhás sereg
Egymással egy mámorban fog kezet:
Az ott szülőt, rokont ölel ez itt,
Barát barátra lel s ölelkezik.
Rabok előbb mind, most mind szabadok!
— Hanyat-homlok futnak a zsarnokok.
Tornyon, párkányon nyüzsgő nép kuszik fel
Kalapács csattog, reped, hull a czímer.

Közbe szilajan zúg valami dal,
Zürös-zavaros hangok, — diadal!
Majd valami villanás, dörrenés . . .
Hol már az utcza sürü ködbe vész
Mintha a pokol szakadt volna fel,
A csöndes mennybe véres láng lövell,
S szilánkká tépve a lángokon át
Látok száz testet, oltárt, koronát.
Hogy röppen szét mind a henyék örökje.
A régi bálvány mind-mind összetörve,
Alkotta bár a legdicsöbb müvészet.
S a vérszin éj megihleti a népet:
Hogy minden bálványt már porrá tiport
Sárrá dagasztja most az ösi port
S kontár ösztönnel, önképére költve
Ezer új bálványt gyúr e sárbul össze
Siralmas képek! Szemem' lehunyom.
Valami mámor . . . Homály . . . Nyugalom . . .
Egy percz s nem érzem már a szörnyü lázat.
Körültekintek . . . Eltünt a káprázat.
Az utczán ím derengö szürkeség,
Átcsörömpölnek a söprö ekék
Kotorva árnyat, rémet, szemetet.
A lámpák húnynak, kékes köd lebeg.

Majd rőt lángját a holt homályba ontva
Kelet felhőin győz a nap korongja.
Fényébe száz gyár füstje gomolyog.
Csillognak tornyok, tetők, ablakok.
S hol büszkén épül egy-egy palota:
Népes már a hidas szálfák sora.
Fölébredt a város: kürt, síp, harang,
Az élet zaja, ezerféle hang.
Az utczán ujra játék, szín, szerep.
Szédelgő kín, kéj, harag, szeretet:
Az emberiség vágyva, küzdve, bukva
S az istenségek istene: a munka!

NIGJAR DALA.

Nem is tudom már mint esett . . .
Egy röpke óra titka.
Oly egyedül voltam veled,
Csodás nyáréji bűvölet
Úgy hajtott karjaidba.

Mesét sugón, üdvvel tele —
Csillagfény hullt az árnyba,
Kéjtől lihegve tört ki-be,
Símult a partok öblibe
A tenger szilaj árja.

Nem néztem én a csillagot,
Szemed szemembe lángolt
És föld és hab tobzódhatott,
Csak hagytam, hagytam oldanod
Az övet és a fátyolt.

A RABLÓ SIRJA.

Skót dal.

Ott lőtték át a havas tövén,
A kereszt alján, a hidon.
És meg se mosták és a golyó
Szivébe' maradt bizony.

Lombos ravatalra került teteme,
Bús juharok ágain hált.
Egy erdei kápolnácska előtt
Őrzék a haramiák.

És jött a kápolnácska elé
Egy hölgy s megtépte mezét;
Megtépte leomló szőke haját
S a halottra feledkezék.

Aztán a szüz forrás vizivel
Megmosta a zord tetemet,
S mellére, fejére diszes koszorut
Könnyes koszorut köritett.

Fehér lepedöbe tették a hullát
És fekete éjszaka lett.
Üvöltve zokogtak ösz remeték
Vezeklö énekeket.

S elhantolták titokzatos éjfél —
Hüs harmatozás idején:
Mikor nem reszket a nyirfa se már
S rest köd ül a hegy peremén.

Ott hantolták el — lábnyira csak —
Hol a csacska forrás csobog
S szórtak fölébe virágokat és
Harasztot és mohot.

A lelkeért pedig egy barát
Mormolt, nyögött vegyest —
S egy remete fogja regélni hirét,
A mig csak áll a kereszt.

SZENT PÉTER KUDARCZA.

— Népies történet. —

Minap az úr Jézus ekkép szólt a mennyben :
»Nos Péter, a földre elkisérsz-e engem ?
Szemedre pántlikás pörge kalap vágva. —
Próbálj bujni egyszer jó magyar gunyába.
Mert meglátogatom szép Magyarországot,
Bizony mondom néked, soha meg nem bánod !«
S felelt Péter : »Óh, hivj akárhová mester, —
Földre vagy pokolba, — százszor is nem egyszer !
Hiszen parancsold csak, meg is halok érted,
Szép Magyarországra dehogy nem kisérlek !«
»Jer hát !« S mentek, Jézus csupán ennyit mondván
Leszel-e, óh Péter, mindig igaz szolgám ?

Tenhasznod árán is, önös vágytól tisztán?«
S mellét verte Péter: »Óh, uram, csak bizd rám!«

*

Hortobágyi síkon, útlan szanaszéjjel,
Roskadozva nappal, nem pihenve éjjel,
Süppedő homokban, csipős őszi dérben,
Harmadnapja járnak immár szomjan, étlen.
A mester csak birná, de a tanitványa —!
Meddig a szem ellát, se falu se csárda.
Zörgő, üres kászu, — tikkadt, száraz kulacs.
A panasz meg szégyen! — Rangos egy nemulass!
Amiben virradnak, abban estelednek,
Csak nem látszik tornya disznós Debreczennek.
Rájuk hamvasodik az ég piros alja
Harmadszor már . . . Ilyet, no, ki ne sokallna?!
Fel is szólal Jézus: »Nagy sor ám ez, Péter!
Hogyan állhatod még ily erős türéssel?
Hát nem volna jobb most odahaza szépen
Szundítani egyet a nyugalmas égben? . . .«
Hallja Péter fázva s nekihevül nyögve —
»Óh, dicsőség néked, uram, mindörökre;
Magad élő türés, kéj te veled türnöm . . .

Ám ha pihenhettél, leterítem szűröm!«
S már terítené le, de im nem is távol
Az estből valami elibök világol,
Tán balkörmös lidérc, tán gyertya, tán ablak . . .
Hát csak a cselebi csárdára akadnak.

*

Cselebi csárdában gyászos módi járja:
Nincs már a pusztának vigadó betyárja,
Sötét a kármentő, csorba minden léce,
Rozsda, por ülepszik tölcsérre, itcére.
Az ivóban egy-két vásott, szúos bútor,
Nem különb a belső . . . Bizony szomorú sor
Lesz még szomorúbb is. Szegény, öreg csárda
Végkép elhagyatva áll majd nemsokára.
Jobb idők elmúltán, a ki vele nyütt el:
Öreg csaplár sírja még be sem nőtt fűvel,
Rozzant örökét a sarj már elcseréli —
Uj fészekkel, szebbel, jobbal mint a régi.
Vén cselebi csárda fiatal gazdája,
Valamerre most is ezt a dolgát járja —
Szerencsésebb tájon, hol élőbb az élet . . .
Nem hiába vett ő dolgos feleséget.

*

Kicsi kis feleség . . . Urát, hejh, beh várja.
Búsan hajtja fejét szöszös guzsalyára . . .
Méláz, találgatja: ma jön-e vagy holnap?
A tüzhely lángja is erről duruzsolgat . . .
Jönne csak! Oly ízes vacsorával várja, —
Hát csak két idegen lép a pitarába.

*

»Szerencsés jó estét!« — »Isten hozta nálunk!«
Igy meg úgy, s foly a szó: »Nagy utat megjártunk,
Ételt, italt, almot ha kapnánk — nem ingyen —
Tán tova se állnánk éjszakára innen!«
S szűrt, kalapot, botot, hosszú padra téve,
Mélyen néz Péter a menyecske szemébe.
A fogadás szíves. Ülnek az asztalhoz.
Kerül teli bogrács, rá must is, meg karcos,
Puha foszlós czipó s bálintalma végül;
Meg: »Tessék, nincs egyéb« — szives kelletésül.
Esznek, iddogálnak — beszélgetve közbe,
Míg a pohárcsengés dallal csendül össze:
Góczalján a czirmos még egyet dorombol,
Künn burús fa odván kutya kaffan olykor.

Lassan fogytára fogy bor, csemege, tréfa,
Már csupán a gazdát emlegetik néha, —
A pattogó tűz is csöndesen lehamvad
S kívánni kén' békés éji nyugodalmat.

*

Békés nyugodalmat, sok szép kedves álmot.
Igen ám, de előbb — hol, miképen hálnak?
Mert csak egy nyoszolja van az egész házba',
Fejtől való fáján pazarúl cziſrázva.
»Férjnek-feleségnek!« Menti a menyecske;
»Véletlen vándor csak a hiút keresse. —
Hanem, a ki ilyen kedves, szelíd vendég:
Ott aludnia már dehogy is engednénk.
Ágyunk lakodalmas patyolatba húzva, —
Én veszem ez egyszer magam' a hiúba.«
»De bizony már abból« — erősködik Péter —
»Semmi se lesz, minthogy négy a kettő kétszer!«
S a menyecske szóval bárhogy felfelelne,
Nem engedi sorra Péter pörge nyelve.
Még Jézus is toldja: »Kelmed bizony fél tán?
No, nem verünk szikrát szagos aszú szénán.
Aztán meg már tél-túl annyi vad siványon,

Most pelyhen vagy kövön nekünk egy az álom.
Szelekótya vándort minek kényeztetni?!
Patyolat párnáján csak pihenjen kend ki«
S kelletés, köszönet — köszönet, kelletés.
Szép kis csomó! Bontsd ki! Tán nem is oly nehéz.
Ni! A menyecske már el is vágja bátran:
»Egy ágy, együtt hálunk benne mind a hárman.
Két bátyámmal nem rég gyakran úgy aludtam.«
— Néhány napos asszony ártatlan, gyanútlan.
Megegyeznek szépen, neki készülődnek,
Majd, hogy a menyecskét veszik középsőnek,
Aztán egy a falhoz, más az ágy szélére, —
Hanem itt szög esik a Péter fejébe.
Hideg fal — gondolja — nem valami kedves
S jóakaró hangon úgy súg a mesterhez:
»Mester, édes mester, tudod, szokásom már,
Hogy figyelmeztetlek, javadra mi szolgál.
Fecskék is a fészkük' fal mellé felezik,
Ágyszélrül az ember könnyen földre esik.
Feküdnél talán a fal mellé, — ajánlom, —
Én meg itt a szélen szövögetném álmom.«
Nem mond ellent Jézus. Mosolyogva enged
Egy-két szó esik még s azzal lepihennek:
Aztán: jó éjszakát! Kilobban a lámpa.

Húnyja piros szemét a tűzhely zsarátja,
Már csak a hold fénye s az örök mécs éber.
Buzgón hortyog, mintha otthon volna, Péter.
Urát ölelgeti álmán a menyecske
Mindjobban a falhoz szorúl Jézus teste

*

Javában alusznak sorba' mind a hárman.
Egyszerre csak kivül kulcs zörren a zárban,
Ajtó nyilik-zárul, világosság lobban.
Hát bizony a gazda! No mi lesz itt nyomban?!
Lábújjhegyen lassan az ivó szobán át
Viszi a belsőbe kis retyemotyáját.
Vásárfia, kendő, bélagyöngy is közte.
Hej, hol az az asszony, hadd csókolja össze.
S már a karját tárná, már megáll az ágynál,
Hát olyat lát, szinte hederegve hátrál.
»Huj! kutyázom adta, aki veri-áldja!«
S szörnyü dühét bottal már tettre is váltja.
Hegedün czigány se reszelné frissebben,
Péter hortyogása jajjá véknyul menten.
A mi ütés pörren, mind ő róla hangzik.
Jaj, szitok, sikongás . . . Soha ilyen lakzit!

Talpra pattan Péter. Igy se menekülhet.
Éri elül-hátul töméntelen ütleg.
Mindhiába hajtja: »Merje csak valaki,
Bajtársam, ki ott bú a falnál, bántani!«
Nem bántja azt senki. Csak ő maga szenved,
Térden is hiába kunyorál kegyelmet.
Sírva a menyecske is hasztalan mondja:
»Ilyen, olyan vendég . . . nem hamis goromba.«
Gazd' uram most már az asszonyára támad:
»Hát ezért kötik be fejét a leánynak?!«
Csak hiába minden, — köny, szó, magyarázat,
Míg maga a gazda jól bele nem fárad;
Akkor aztán pedzi, hogy tulajdonképen,
Tán hiba sem esett a fehércselédben
Két dudás egy csárdán nem szokott megférni:
Semmi sem történt itt; békés a két férfi,
S lassan lecsöndesül, lassan meg is bánja.
Igy, úgy . . . Hamar ember, megtörtént, hiába!
S Péternek, Jézusnak azzal kezét nyujtja;
Feküdjenek csak le azon módon újra,
Őt még künn valami kevés munka várja . . .
»Jójszakát!« s rá se hajt Péter morgására.

*

Nehány mély sóhajtás, — s a zugokból félve
Lassan előbúvik a megriadt béke.
Kedves vendégeit, hogy megengesztelje,
Édes szóval menti férjét a menyecske.
Tűrött aljon, párnán utolsót egyenget . . .
Fal felé Jézusnak már helyet is enged.
S csintalan szétváló ingefodrát fogva,
Maga is bekészül a középső sorba . . .
De tétováz Péter . . . Hátha majd a gazda
Visszajövet gyúl új, még nagyobb haragra?
Mert jussal az ilyen szép menyecske mellett —
Mi tűrés-tagadás — csak ura pihenhet.
S hamar gondol egyet: Okulok a multon,
Legokosabb lészen a fal mellé bújnom
Ha verés lesz, ne én legyek majd a megvert
S súgva, jóakarón így óvja a mestert:
»Mester, édes mester! Fogadd meg tanácsom.
Meghűt a hideg fal; cseréljünk, ajánlom!
Biztosabb itt szélrül drága egészséged.
S én? — Tudod, életem is odadnám érted!«
Nem mond ellent Jézus. Mosolyogva enged,
Egy-két szó esik még s újra lepihennek.
Mire majd a gyertya ismét végsöt lobban,
A fal mellett Péter jót nevet titokban.

Biztos új fektében olyat nő a mersze,
Szinte ébren hortyog. No ezt jól végezte.
A másik kettő már nyugton szunnyad régen,
Ő — százszor megfordúl egy fekvő helyében.
Csiklandja a fortély. Dehogy alhatik már.
S gondolja gazd'uram is bekerül mindjár'.
Hallik, mind közelebb koczog már a lépte
Mintha az ajtóhoz, meg-meg visszalépne.
Talán hallgatózik, talán gyanu bántja.
Hamar engedelmét talán meg is bánta.
Talán csak valami neszt vár, hogy benyisson?
Várja Péter nyugton, kiváncsian, bizton.
S nagy biztonságában jókorákat horkant,
(Legkomolyabb gyanún is győz ily komoly hang.)
De mégis, hogy kinek álmát se zavarja,
Harsány dormogását lágyítja halkabbra.
Lassan el is hallgat, mert olyasmit érez:
Valami forró kéz csúszik a szívéhez,
Csintalan suttogás lopózik fülébe,
Mintha a menyecske még egy csókot kérne.
Hallja is, hogy suttog »Jaj, jaj, piczi férjem . . .«
S hogy vihog rá közbe . . . Pedig alszik mélyen.
Nagyot fohászkodik jó Péter szepegve:
»Szabadits meg . . . Ne vigy minket kisértetbe . . .

Szemét is lehunyja, nem is veszi észre,
Csöndesen az ajtó hogy zárul ki és be, —
Cselebi csapláros szeme hogy szikrázik, —
Hogy lopózik halkan, újjhegyen az ágyig, —
Ablakon hogy les be kandi hold meg csillag.
Csupán egy-két szót hall: »Alszik, álmodik csak!«
Megszeppen a szón, de meg is nyugszik nyomban,
Kissé föl is pillant, lássa, ki, mi, hol van?
Hát ott a férj s botja . . . (Csak támaszkodik rá.)
De olykor mintha a szenteket is szidná.
S pörge bajszát bizony nagyon-nagyon pödri.
Felesége meg csak nem szün meg gügyögni
Tüttüzgető szája csak jár: »Csók-e? . . . Méz-e? . . .
Elfordúl férjuram, — hejh, minek is nézze?!
»Hejh!« Hanem a szó csak visszacsuklik torkán,
Egy kissé túlmagas kedve csucsorodván,
Míg újra nem kezdi: »Még sincs ez így rendjén;
Feleségem mellett más pihenjen s nem én.
A jött-mentjét! No de pokolra sülyedjek,
Ha innen azonnal sutba nam kergetlek.
Hol a botom?! Hadd lám, ki bolondja lennék?!«
S neki gyürközik már: »No, mulatsz most szerdék!«
Hanem hogy Jézuson már-már végigmérne,

Mintha még valami jutna az eszébe:
»Hop! téged nem bántlak; te már előbb kaptál.
De azt a másikat, azt, azt ott a falnál, —
Hadd verem el azt most! Nesze, nesze hunczút!«
S pattog Péter dunyhás háta, hogy csak ugy zúg,
Hegedün czigány se reszelné frissebben,
Nyög is bele Péter, jajgat is kegyetlen.
Kiugrik fektéből. Ugy se menekülhet.
Éri elül-hátul töméntelen ütleg.
Hiába törekszik által az ivóba
Hiúig, pincéig, — mind hasztalan próba
S mindhiába hajtja: »merje csak valaki,
Kitől elszakadtam: bajtársam bántani!«
Nem bántja azt senki. Csak ő maga szenved,
Térden is hiába kunyorál kegyelmet.
Mig csak valamikép egérutat nem lel,
S íme, künn mosolygón várja már a mester.

*

Röstelkedik Péter. Szeme földre sütve, —
Mint a kiről tudják, rossz fát tett a tűzre.
Szólni nem mer s a más szavát félve várja.
Ziláltan csüng róla gyolcs inge, ruhája.

Végre aztán Jézus megszólítja, mondván:
»Boldog, a ki szenved. Jer, jer édes szolgám!«
S mit az siettében odabenn elhagyott,
Feléje nyujt mindent: szürt, botot, kalapot
Ugy csitítja: »Jer, jer, nyugodjál meg szépen.
Megálltad a próbát. Megszenvedtél értem!
Sejtvén, magad után rajtam a baj sorja:
Helyemre siettél, helyettem a sorba!
Nincs-e úgy?« Nagyot néz Péter e beszédre,
»Hó! hisz rejtve itt a dolog bösztörsége!«
S szerénykedve kissé felel aztán búsan:
»Tied a dicsőség! Ugy van uram, úgy van!

*

Azzal elhallgatnak. Gyorsabban ballagnak.
Körül a sík puszta szintoly mélyen hallgat.
Ködbe szürlik a hold vizenyős világa,
Mind messzebb enyészik a cselebi csárda.
Burús fája felől nehány kaffanás még, —
Sápadtan födi el a hajnali árnyék.
A magasban már csak egy-két csillag itt-ott
S valahol a kakas hármat kukorított.

A MAGÁNYBÓL.

És elbukott, ki üdvöm volt, az angyal
S ki ördögöm volt, megcsalt mindahány.
Irért esengtem vérző szívvel, agygyal
S megejtett csalfa csábján a magány.

Feledni vágytam s csak engem feledtek,
Árván maradtam s mégsem egyedül;
Köröttem zúgó hangja van a csendnek
S a pusztaság csak rémet rémre szül.

Tengernyi emlék lázong, forr szivemben
Boszorkányüstnek gyilkos nedveként
S én kuruzslón csak fürkészem szünetlen,
Mi fölörvénylik rajt', a kínt s a kéjt.

Izgága álom bomló, tarka gőzén
Ugy bontja elmém a nagy babona.
Gomoly gomolyra hull, vakítva, szökén:
Aranyhajú hótestek zápora.

És hogy karom vonaglón nyúl a légbe
S lihegő ajkam hő ajkat keres,
Gúnyos kaczaj kél: Mindhiába! Vége!
Szeretni késő és nem érdemes.

S a rémeket tán már el sem riasztom,
Megront végkép a gonosz bűvölet,
Ha nem jön egy irgalmas, édes asszony
S forró szívére nen von engemet.

CSAK RINGATÓZIK . . .

Csak ringatózik egyre mosolyogva
Hintázó székén az én asszonyom,
S egykedvűn, mintha vérem föl se forrna,
Olvasom neki egy pajkos dalom.

Sok szép asszonynak tetszett már e nóta —
Asszony szerelme . . . csalfa szerelem!
És nem tesz az én asszonyom se róla,
Hogy az a dal oly édes-szertelen.

Egykedvűn, mintha vére föl se forrna,
Míg szép testét szememmel csókolom,
Csak ringatózik egyre mosolyogva
Hintázó székén az én asszonyom.

SZABAD SZERELEM.

Mondd, hány szived van, szép könnyelmü asszony?
Csábod kelyhéből hány ajk szí gyönyört?
Legkedvesebbed mért az, ki a harczon
Színlelt közönynyel legtovább gyötört!
Nincs aggodalmad, mely sírva fakaszszon?
Nem bánt, hogy híred szennyes szárnyat ölt?
Kaczagni tudsz, mig a világ gyaláz,
Magad magadban vétket nem találsz?

Csodás titok, te! Ingerlő, igéző!
Megérthetetlen bűvös hatalom!
Oh, bün-e hát, ha vágyad cselvetést sző,
Melynek hálója karjaidba von?!

Nem egyenlők-e élvben férfi és nő?
Mi nekünk szabad, neked tilalom?
Jaj, édes lelkü, édes testü te!
Vétked: hogy nem vagy sem rab, sem hülye.

Voltál szüzajku, szende lány is egykor,
Pirúlva sejtéd hivatásodat,
Az az izzó láz, mely most sziveden forr,
Véredből még csak ezután fakadt
S hogy egy szép éjjel meghalt a gyerekkor,
Nem volt unott még mindjárt férj-urad.
Ám a természet változást kiván,
S az ösztön — békót nyer a paszitán.

Óh, elnyomott te! Életünk szülője:
Állat . . . majd szolga . . . végre — feleség!
Rab álmodból éberré művelődve
Hogy türhetnéd a szokás kényszerét?!
Szikrázva csap a szabad láng velődbe
Nem csábítod ejt meg, a harcz tiéd
S küzdelmesebb harcz: égőbb szenvedély.
Igy győzve — persze — édesebb a kéj

Csak dőre vallás, mesterséges erkölcs,
Vak, buta közhit itél téged el.
Álszenteskedve mar a sok veszett bölcs,
Mivelhogy te — nem álszenteskedel
Őrült és rossz vagy, mert uj kort jövendölsz,
Szakítva a kényszeres régivel,
Most boldog rab, majdan megint szabad:
Kit jobb' szeretsz — annak adod magad.

De az őszinte hűtlenség nem átok,
Mért hitegetnéd, kit már nem szeretsz?!
Minden csak érdek s érdekért sóvárog;
Az érdemes nyer és a gyönge veszt.
Szép rózsa! Igaz, buja a virágod
És nem jó, hogy fajod' megkétszerezd. —
Ám, ha utóbb 'meddő lesz a ledér:
Kevesebb ember könnyebben megél.

Irígy önzés lát úgyis sárba bukva —
S egész nemedet oda dönti le:
Mert nem vagy te egy jobb kornak korunkba
Vigan belejtő előhirnöke.

És nem neked való a férfimunka
S a férfi — joga . . . Szegény, gyönge te!
Nem. Sohse' lesz egyrangú küzködő
A nő s a férfi — a férfi s a nő!

Kaczaghatsz. — Ám csak egy-két röpke század
S ujjongni fog most gúnyos kaczajod.
Erényed lesz, mit benned ma gyaláznak
Függetlenül kereshetsz czélt, jogot.
Majd vége az elfogult anyaságnak
És nem kontár gond őrzi magzatod'.
Beteljesül, mit nem hisz senki még:
Egy család lesz csak: az emberiség!

És nő és férfi szabadon szerethet
És vénülésed mégsem lesz halál.
Hol élvet élv, munkát majd munka kerget,
Minden kor czélt s minden czél kort talál.
Nem elhagyott az agg, a kór, a gyermek,
Van hivatás, mely oldalukra áll.
Együtt s egymásért mindig mindenütt —
S az üdv emléke is még mindig üdv!

Légy csak »könnyelmü«! Ah, hadd ostorozzon
Az agyrémekbe rögzött ócska kor.
Szellős tavasz zörgést kelt vén haraszton,
De jöttéről csalogány is dalol.
Örökké áldott, világ anyja: asszony!
Áldott a percz, ha ajkad ajkra forr.
Te vagy az élet, általad terem
Szépség, gyönyör, költészet, szerelem!

NEM ÉRTED ÉG . . .

Lermontoff.

Nem érted ég szívemben indulat,
Szépséged fénye engem nem melenget,
Csak multam gyászát szeretem tebenned
S korán elhervadt ifjuságomat.

Nézlek . . . Szememben alvó szenvedély
S pilláidat te, ah, nem sütheted le.
Felelgetek titkos kérdőjelekre . . .
De lelkem ekkor nem veled beszél.

Üdvét nem a te gúnyod tépi szét.
Vonásaidban más vonásokat lát,
Hangodból lesi egy tört eskü hangját,
Szemedből két szem rég kihunyt tüzét.

HUSVÉT.

Derekáról a karomat
Öve helyet leoldozza
S kér, kisértés helyet inkább
Kisérjem el a templomba.

Imádkozni fog ott értem
A Megváltó sirja mellett,
Aki mindent megbocsátott,
De leginkább a szerelmet . . .

Czifra fülke színes árnyán
Alszik mivel sem törődve
Ama hegyi beszéd czimü
Szép költemény szent költője.

Mélyen alszik, meg se látva,
Mennyi szép nő nézi mélán
Véres sebét sápadt mellén,
Fehér leplét hűs ágyékán.

Bús örökmécs komor fényt ver
Bakacsinra, gyásztalárra,
Könnyben ég a legszebb asszony
Gyujtó-bujtó szemepárja.

Nem tud, nem bir imádkozni,
Gonosz bűbáj eszét vette.
Valahány mécs: egy-egy ördög —
Tüzes nyelvét öltögetve.

Ah, asszonyom, hadd az istent!
Jer föl, jer föl kis szobádba,
Bűntől meg nem véd az isten,
De a vétket megbocsátja . . .

QUADRILLE.

Méhét a lázas éj kitárja,
A hajnal lángja belefoly
S te engem karjaidba zárva
Még újabb kéjre szomjazol!
Égő, vonagló, nedves ajkad
Véresre szívja ajkamat,
Száz halk kaczajnak, játszi jajnak
Ah, vége-hossza nem szakad.

Gyönyört esengő lihegésed'
Lélekzetfojtva hallgatom.
Titokban észbontó igézet
Dermeszti ölelő karom'.
Te csábos, bünös, édes asszony, —

Éjfürtü, rózsás arczu te,
Ó, hagyj öledben égnem, asznom,
Csak ne kérdd, boldog vagyok-e?

Ne lásd a gonosz fényt szemeimben
Lágy derekad, ha átfogom —
S hogy sohse' volt tiéd a lelkem
S benned csak mást ölel karom!
Ne lásd te vérem mámorán át,
Mit húnyt szemem káprázva lát:
Valakinek csodás bübáját
Halvány arczát, arany haját.

Ó, ne halld, csókjaimba vesztve,
Kinek a nevét rebegem.
Csókjaiba valaki messze
Ép így fojtja az én nevem'.
Valahol most a titkos éjben
Ép így sóhajt föl valaki.
Valakihez ott hófehéren
Ép így tapadnak tagjai.

Illatos párnák susogása . . .
Két ajk egymáshoz duzzadón . . .

Lelkük is úgy forr egy a másba
Buja nézésen, buja szón.
Szilaj sóvárgást súg a férfi,
Mélán kábúl a nő bele.
Hallgatja, hallja, — meg nem érti,
Ah, bamba kérdés: boldog-e?

Sikoltana s örjöngve marja
Ajkába villogó fogát.
Sima kis lába, puha karja
Mintha még engem fonna át!
Izzó keblére mintha újra
Az én fejem hanyatlanék,
Reszketve játszó, sápadt újja
Az én fürteim' érzi még.

Csak bontja némán, eszelősen;
Az eszét bontja tán bele.
Bódító, tünde álom-gőzben
Vergődik bús tekintete.
Bűbájos babona igézi,
Sugalmas sejtés hatja át;
Valami vonja — elenyészni!
Szeme ködös távolba lát.

Mintha egy sötét, hervadt arcz ott
Halálos vágytól gyúlna ki.
Valami balga, bűnös asszonyt
Vadúl ölel ott valaki.
Piros hajnal lángolva ontja
A sápadt éjbe sugarát.
Két szíven halkan, haldokolva
Két megtört eskü suhan át.

MÁNIA.

Álmomban egyszer lenn bolyongtam
A poklok üszkös fenekén.
S a nyájas arczoktól azóta
Nagyon, de nagyon félek én.

Félek a szives emberektől,
Mosolygásuktól borzadok.
Ott lenn is ép igy mosolyogtak
A félrepártolt angyalok.

Emlékszem még. Hejh! Hogy vigadtunk!
Száz pohár csengett, csörögött.
Kedves fiú volt mind a hány. Ah,
Nem feketék az ördögök!

És hogy perzselt a láng, a mámor!
És hogy ölelt a bajadér!
Ah! Mint lehet egy démon teste
Oly bársonyos, oly hófehér?! —

Emlékszem még . . . Utolsót csörrent
A színig töltött billikom.
Emlékszem még . . . Utolsót csattant
Kedvesem ajka ajkamon

És vad hahota harsogott fel.
Kaczagták az elkárhozót, —
Hisz mérget ittam serlegükből
És gyilkos lázu volt a csók!

Meghaltam. Rég volt . . . Ujra élek,
Csak kedvem, kedélyem halott.
Hiába zúgnak czimboráim:
Mi a manó lelt, mi bajod?

Hü angyalom hiába kérdi:
Ha csókolsz, mért vagy oly komor?
Némán várom, mikor szakad rám
Megint a mennynek vélt pokol!

SZERESS CSAK . . .

Szeress csak, hidd csak, hogy szeretlek.
Hidd, hogy szived még boldog is lehet.
Hidd, hogy karodban immár nem vetem meg
Fád hőse én e fád szerepnek
A dőre tréfát : éltemet.

Bizzál csak bennem, bizd a sorsod'
Bús csillagomra, hidd, még fölragyog.
S maga gúnyjától sajgó, meghasonlott
Lelkembe soh'se láss, ha mondod,
Hogy üdvöd, istened vagyok.

Hadd játszom, mig mint tüzes ár foly
Ajkadról sóvár, észbontó beszéd,

Józan, jégszivvel ujra s ujra, százszor
A rajongás, a vágy, a mámor,
A legfőbb gyönyör szerepét.

Hadd igézlek kárhozatomba,
Ha majd végkép el kell hanyatlanom,
Ajkam füledbe a bűbájt susogja,
Hidd, mennybe szállsz, mig mosolyogva
Rántlak poklomba, angyalom!

FINALE.

I.

Titkos kis házunk ablakában
Hervadhat mind a rózsa már.
Óh, csak ne búsan, csak vidáman!
Isten veled! A kocsi vár.

. . . Hisz soh'se mondtam, hogy szeretlek
És te se mondtad, hogy szeretsz.
A mi befont, a mi megejtett,
Nem volt több, csak egy röpke percz.

Vajúdó vágyak röpke percze,
Csábos perczed, kettős magány!
Percz, melyben két szív nyerve-vesztve
Győz egymáson s győzet magán.

Csak lecsókoltam szemed alján
A kékes árnyat résztvevőn.
Hogy ne légy olyan méla, halvány,
Csak azért lettél szeretőm.

Ne is simítsd fehér kezeddel,
Ne simítsd meg bús homlokom.
Itt a hűs, józanitó reggel:
Nem álmodol, nem álmodom.

Minek bucsúznál kis szobánktól?
Hol annyiszor öleltelek,
Kertünkben mig a csalogány szól,
Egy perczre mért állnál te meg?

Csolnakos tavunk sima árján
Haldokló hattyu dala sír . . .
Isten veled! Maradjon árván,
E multunk' födő puszta sír.

A napkeleti szemhatáron
Kendőd' ne is lengesd felém.
Kis házunk zsaluit lezárom
És napnyugatnak megyek én.

II.

Ég veled árva, kicsi fészek!
Vénüljetek bús kerti fák!
Vénült szívvel ha visszatérek,
Majd összeillünk legalább.

Madár itt akkor félve röppen.
Belül zár, ajtó csikorog.
Sóhajtva roppanak köröttem
A poros, árnyas bútorok.

Pattan gitárunk ócska húrja
S minden húr kérdőn zsong vele:
Hát visszajöttél, itt vagy ujra?
S csak egymagadban nélküle?

A sok holt rózsa összezizzen.
Vádló kisértet mindenik:
Mért hagytad, hogy elmenjen innen?
Te is meghalsz — s ő nem lesz itt!

S őt áldja minden s engem átkoz.
De én azt nem veszem zokon.
Csak csókkal érek a gitárhoz
És holt rózsáit — ápolom.

Az elmebontó némaságba
Belesóhajtom a dalát.
Ah, mintha, az ő árnya szállna
Az elhagyott szobákon át.

A tó partján is elmerengek,
Oly édes rágondolni ott:
Az árba rég — két játszi gyermek —
Hogyan dobáltunk kavicsot.

Az ár egy perczre meghasítva
Egy percz alatt el is simult.
Tán lelkem a tó sima síkja
S reá dobott kavics a mult . . .

VÉGITÉLET.

Heine.

Im itt a május aranyos világa,
Selymes fuvalma, fűszeres lege.
Fehér szirmokkal csalogat magához,
Kék ibolyák szemével üdvözöl.
Kibontja szép, virágos szőnyegét —
Átszőve fénynyel, hajnal harmatával
És hivogatja az ember fiát.

A balga nép azonnal szót fogad.
Nánking nadrágot ölt a férfi —
És aranygombos, ünneplő kabátot;
Ártatlanság fehérje leng a nőn;
Pelyhedző bajszuk pödrik a ficsúrok;
Szép szüzek keble hullámként dagad . . .

A városi poéták papirost,
Plajbászt, lorgnettet dugnak a zsebükbe
S e tarkán-barkán sürgő vig sereg
Ujjongva rajzik a kapuk felé.

Künn — zöld pázsitra települ s csodálja
A fák serény növését, játszik ingó,
Színes bimbókkal, les vidám madárdalt
S belekurjong a menny kék sátorába.
. . . Eljött hozzám is — s háromszor koczogva
Ajtómon — szólt: »Én a május vagyok;
Jer sápadt álmodóm, nyujtsd csókra szád'!«
De én bezártam ajtóm' és feleltem:
Hiába csábítsz rossz, mihaszna vendég.
Átlátok rajtad, mert átnéztem én már
A mindenségen és néztem sokáig
S nagyon mélyen. Most oda minden üdvöm,
Örök kín és gyász költöztek szivembe.
Átlátok én az emberek lakának
S szivének kökemény burokján
S látok csalást, hazugságot, nyomort!
Gondolatokat olvasok az arczról.
Sok rosszat is! Szüzek szemérme pírján
Meglátom a titkos vágy reszketését.

És látok ihlett, büszke, ifju fökön
Kaczagtatóan czifra csörgö sapkát . . .
S látok czenk arczu, hitvány árnyakat
S nem, nem tudom mivé lett a világ,
Bolondok háza-e vagy kórtanya?

A vén föld kérgén úgy átlátok én, — mint
Kristály ha volna s látom rémeit . . .
Ah, ezt a május hasztalan törekszik
Tavaszba födni! . . . Látom a holtakat.
Lenn fekszenek keskeny koporsaikban,
Kezük kulcsoltan, szemük rám mered;
Fehér a leplük és fehér az arczuk,
Szájukból sárga férgek göndörülnek
S látom, hogy ül le apja sírhalmára
Szeretöjét ölelni a fiú,
Gúnydalt zengnek körül a csalogányok
S a vadvirágok dévajúl kaczagnak
És megmozdúl alant a holt apa
S kínjában megvonaglik földanyánk.

Ah, te szegény föld! Érzem kínodat,
Látom, hogy dúl kebledben a zsarátnok
És ereidböl hogy csorog a vér

Látom, sebed tátongva hogy szakad föl
S hogy tör ki rajta láng, füst, vér vadúl.

S látom az éj vén, órjás nemzedékét,
Sötét odvakból hogy rajzik ki sorra.
Vörös fáklyát lobogtatnak kezükben,
Megtámasztják vas lajtorjáikat,
S egyszerre, — hurrá! — föl az ég felé!
Kormos manóhad kúszik, ront nyomukba
És sziporkázva röppen szét a csillag
Mind-valahány. Zokogva rogynak arczra
Az angyalsergek . . . Vakmerő kezek közt
Szakad, reped, hull isten sátra szét.
Az úr halványan ül trónján; lesújtja
Koronáját s fürteit megzilálja.

S mindközelebb nyomúl a szörnyű horda.
Izzó fáklyáikat az óriások
A csöndes mennybe sujtják. A manók
Lángostorokkal törnek az angyalokra,
S a kín miatt vergődve görbedőket
Hajuknál fogva hurczolják tova.
S ah, ott áll ő is, az én angyalom,
A szőke fürtű, édes ajakú

Mosolygó arczán örök szerelem
És üdvösség tündöklő két szemében.

S egy rettentő, rút, éjszínű kobold
Fölkapja őt, öt halvány szentemet,
Rávigyorog, megpillogatja testét
És öleli vad, kéjes öleléssel.

Egy sikoly tör a mindenségen át,
Roskad a pillér; ég, föld összeomlik
S vak, vénhedt éj lesz urrá mindenen.

VÁLTOZÁSOK.

A rózsák még alig virultak,
És én már őszrül álmodoztam.
Alig hogy hűséget fogadtál,
Már kételkedtem a szavadban.

Most — a bogáncs alig zörög még
S lelkem már uj tavaszba szárnyal.
Alig csaltál meg egynehányszor
S boldog vagyok már ujra — mással.

GYÁSZ.

Szédelgő szóval, csalfa csókkal
Száz szerelembe fonva száz szivet —
Sírodból im — valami elhaló dal —
Unott lelkem rég megtört esküszót hall:
Te csak az enyim, én csak a tied!

És buja vállon, ajkon, állon
Ijedt csókom borzadva tétováz —
Örök vágyam, teljesületlen álmom,
Jer karjaimba, holt kebledre vágyom,
Jer értem, jer, te halvány, néma váz!

Vagy föl nem támad értem árnyad?
Ah elvesztettük mi egymást, tudom!
Mámort nekem, hazug kéjt, csalfa vágyat!
Nem ölthet kínzóbb, fájóbb gyászt utánad
Nyomorúlt szívem, büszke homlokom.

ÖRÖK SZERELEM.

Nem volt káprázat, nem igézet,
A nap sütött és nem a hold.
Elém tünt, mint akit idéznek,
A szeme a szemembe nézett,
Nem mása, ah, ő maga volt!

Te voltál, te, kit elsirattam
S kit visszanyerek szüntelen,
Kit ugy imádok szakadatlan
S egyszerre annyi nő alakban
Te örök, első szerelem!

Incselkedõn bujsz száz ruhába,
A nõ csupán öltözeted.
Szabód a végzet és a számla:
Szivem tenger emléke, álma,
Mit érted könynyel fizetek.

JELENÉS.

I.

A színpadon ha megjelen,
Az utczán hogyha látom,
Száz csalfa üdvöm' feledem
Egy régi gyerekálmon:

Magányos sziget délszakon,
Lomb árnyán rózsapárna . . .
S ö, mire véget ér dalom,
Ajkát ajkamra zárja.

II.

Visszatart még multam gyásza tőle
S mégis, érzem, már övé vagyok.
S érzem, mintha már szivemre dölne
S úgy is volna már, hogy elhagyott.

Ah, egy tavasz tündére se' más tán!
Ölthet új díszt az erdő, a tar:
Ifjú lombok balga susogásán
Túlzörög a tavalyi avar.

III.

»Boldogság kell?« Szólt az éden kigyója
S két fa gyümölcse csábán csillogott.
»Harapjatok csak e bűvös bogyókba!
Ez itt a szivek titkát megnyitó fa,
Örök szerelem fája az amott «

S ők még alig haraptak a gyümölcsbe,
Melytől két sziv közt többé nincs titok:
Leszállt a zord ég lángpallosú bölcse,
Hogy a másik fát elölük kidöntse . . .
S ők nem lehettek soha boldogok!

DON JUAN.

Tilts el magadtól, ne szeress engem,
Megátkoz, megver az én szerelmem.
Tekints lelkembe, kitárom néked':
Páránál semmibb, éjnél sötétebb.
Nem vagyok én az, kinek te ismersz,
Nincs velem áldás, nem volt, nem is lesz.
Bűnre születtem, bűnben is élek!
Nincs az enyémnél nyomorúbb élet.
Megejt ajkamról a csalfa komoly szó,
Jó álcza az arczom ha bús, ha mosolygó,
Gunyom zsákmánya, a mi szent másnak,
S imádom, a mit mások gyaláznak..
Kinek reménye, se hite nincsen:
Magam vagyok én ördög és isten.

Romlás a czélom, rontás a munkám,
Akkor leszek jó, ha sir borul rám.
Elkárhoztak mind, kiket szerettem.
Tilts el magadtól, feledj el engem.

TAMÁRA.

Lermontoff.

Hol Darjal ködös ölébe
Tajtékzón döl a Terek,
Zord, fekete szirten az égre
Egy ős-vén bástya meredt.

Mélázva szelek zokogásán
A régi toronyban ott
Egy angyali báju sátán:
Tündér Tamára lakott.

Száz fáklya aranytüze lángolt
Éjente a völgybe alá
És csalta pihenni a vándort,
Bűbájt szállitva reá.

Tamára csodás dalolása
Úgy sirt ott bús-epedőn,
A vándor megbabonázva
Holtáig betege lőn.

Követte, ha éjbe, ha ködbe,
A csúcsig meg se pihent.
Némán tárt kaput előtte
A zord eunuch odafent.

Övét, fátylát lezilálva,
Dagadó párnái haván,
Úgy várta ölébe Tamára
Bóditva, epedve, buján.

Egy percz — és ajak ajakra.
Mell mellre vivódva tapadt.
Úgy dúlták sirva, kaczagva
Vonagló tagjaikat.

Mint hogyha ezer dalia s lány
Tört volna a csarnokon át,
Ülvén nászéje vigalmán
Saját halotti torát.

De mire a hajnal ujja
Széttépte az éji ködöt,
A vén toronyba újra
Csönd, árnyék költözött.

Csak a Terek ősi haragja
Zúgott a csöndbe vadúl.
Tobzódva simult hab a habra
S ár árba nyomtalanúl.

Hánykódva hurczolt a hullám
Egy szép daliás tetemet,
Tornyába' merengve a hullán
Egy árny szólt: ég veled!

Ugy csengett el ez a pár szó —
Ugy kérte a hajdani kéjt,
Viszontlátásra sovárgó
Uj üdv igéreteként!

OTTHON.

Ákáczos ösvény a dülöben,
Mentén kis kertövezte ház.
Tájáról oly rég elvetödtem,
Csak délibábként leng elöttem
Mint örökös csáb, örökös hivás:
Jer vissza, haza, jer, bármerre jársz.

Egy öszülö bús arczu férfi,
Egy megtört, könnyes szemü nö
Ott egy a mástól egyre kérdi:
Fog-e még hozzánk visszatérni?
S az idegenböl ha tán haza jö,
Vidám, szerencsés, boldog lesz-e ö?

Bekopogtatni szinte félek
A csöndes kis ház kapuján.
Mosolyos álarcz, födj be, védj meg,
Ők laknak itt, kik értem éltek:
Két igaz ember, vesztett harcz után.
Ne tudják, hogy már én is elbukám.

Hadd mondom el, sorsom mily áldott,
Munkámért hír, jólét a bér.
Hisz elhiszik a fényes álmot,
Mit lelkem rég káprázva látott.
Nem tudják, az ily káprázat mit ér
S hogy jó, ha jut mindennapi kenyér.

Hisz náluk még a régi minden.
Nyit még virág az ablakon,
Kigyúl a fény is szemeikben,
Csak engem üz valami innen.
Öröm mezében járó fájdalom,
Szereped ah, nehéz, nehéz nagyon!

A tékozló fiú regéje
Keresztül borzong szivemen.
Vezeklenék is, de mivégre?
Ki lelke üdvét elfecsélte,
Soha, sehol többé meg nem pihen
És mindenütt, örökre idegen.

LESZ ÁLMOD MÉG . . .

— Albert Traeger. —

Könnyes bár éjjel vánkosod
S pillád vonaglik lázban égve,
Lesz álmod még, hűs és nyugodt;
Nem ébredsz többé szenvedésre.

Sorsoddal pörbe óh, ne szállj,
Eljö, mely megvált majd, az óra.
Négy faragatlan deszkaszál
Fáradt szivek jó nyugtatója.

S lesz tán egy kéz is akkor ott,
Mely szemedet lágyan lefogja
S virágot tesz és szalagot
Ékességül ravatalodra.

Amit az élet sohse' nyujt:
Békéd' a sír megadja, tarts ki!
Nincs ember, olyan nyomorult,
Hogy végül meg ne tudna halni.

AZ ÉN KARÁCSONYOM.

Üdvözlégy, szülőm, Mater Dolorosa!
Tiéd ez est. Ez ėst mienk, anyám.
Sirodhoz lépek a zsolozsmaszóra,
Te nem fogsz látni már a Golgothán.

Halld, a nagy éjen ezer ave száll át.
Óh, hogy maradhatsz néma, szomorú?
Nézd, — íme nyujtják már felém a pálmát,
Jól rejtve még a töviskoszorú.

És útam oly nyilt a kapaszkodón még.
Nem tudja a világ, mit akarok:
Szíthatok eszmét, melyben ne csalódjék, —
Nagypéntek gyásza még távol borong.

S még annyi bűn jár az erény mezében
S annyi erénynek bűn még a neve.
A boldogság most is csak vesztett éden
S valami uj, jobb isten kellene.

Rég volt, hogy égből szálltak még a földre,
Nem szállnak már — a fáradt istenek,
Hiába remél megváltást a gyönge,
Ha maga magát nem válthatja meg.

Hiába haltak meg a messiások;
A bűnös ember mindig ugyanaz.
Hibázik újra, a ki már hibázott,
Nem igazúl meg, a ki nem igaz.

Mert megváltó sem volt még soha egy sem,
Ki nem csalt ott is, a kereszt alatt.
S én is csak olyan Krisztusnak születtem,
Ki meg nem válthatom — önmagamat.

Ah jó anyám, holt Mater Dolorosám!
Születnek s meghalnak az istenek.
Jó, hogy nem érzesz föl az ave-nótán, —
Minek hallanád a »feszítsd meg!«-et.

KARNEVÁL HALÁLÁN.

Csörgő sapkáját sutba vágja,
Hamuval hintik be fejét.
Álarcza, száz szinü ruhája
Rongyokban hever szanaszét.
Porban mind', mit keblére tüztek:
Rendjel, szalag, meg rózsaszál.
Vége a fénynek, játszi tűznek,
Haldoklik, meghal Karnevál.

Oh, röpke játék, tünde tréfa,
Zord bölcsek üldözöttje, te!
Olyan vagy, mint egy nászbokréta
Szemétbe, sárba ejtve le.
Elhagynak mind: lány, férfi, asszony,

Híved mind hűtlen' félre áll.
Bolondot csak bolond sirasson —
Siratlak, szegény Karnevál!

Sorsunk rokon: unalom, bánat,
Ha játék s tréfa tovatünt.
Ajkunkon mosoly — a világnak
S titkon már haldoklik szivünk.
Bohóczot játszék ma az ember,
Szent czélért is ha síkra száll.
Bevallott álczával, szereppel
Csak pusztulunk, óh, Karnevál!

Követlek én is nem sokára,
Bár pillám még nem nehezül,
Még telt pohár, lány, nóta járja,
S a tünt ábránd is megkerül.
Hallgat tán egy-két fül dalomra,
Nyakamban új még a gitár —
És nevem: dicsőség bolondja.
Oh én, még boldog Karnevál!

De szerepem' én is lejátszom.
Sok a bohócz, szük a világ!

Fölvált, ki jobban lejti tánczom
S övé rendjel, szalag, virág.
Föm, ez az élö csörgö sapka
Majd egyszerre csak porba száll —
És fekszem én is sutba csapva:
Elhagyott, megcsalt Karnevál.

MÚMIA.

Koporsóm nincsen szikomórusz fából,
A szemfödőm se mirhás nárduszfátyol,
Sirom nem ős-vén gúla meddő méhe,
Csak álmodom, hogy életem leélve.

Milliók közt én egyedül maradtam.
Társtalan gyöngyként sivatag homokban.
Ugy szövök, bontok egy szép szines álmot,
Mely újjá szüli bennem a világot.

Ködből, fényből ködön át fénybe, ködbe
Bűvöl száz emlék mosolygása, könnye.
Ugy rémlik százszor éltem s eltemettek,
Sohase voltam boldog, játszi gyermek.

Mi mást megvált, én fitymán megtagadtam,
Magamba bizva elbuktam magamban.
Ó, hogyha most a gyöngék gyáva könnye
Tikkadt, kiégett két szemembe törne!

De mit kérdjem, minek jöttem világra?
Mit ért szivem minden reménye, vágya?
Mért vonzott mindig csalfa asszony ajka?
Mihaszna öltem lelkem annyi dalba?

Csak szövöm álmom' s mintha látást látnék:
Siromra halkan hullong harmat, árnyék,
Egy dal rezeg az est csöndjén keresztül,
Márvány alapján szoborfőm megrezdül.

Szerelmes lány lép százados siromhoz,
Dalaim' zengve rózsát, liljomot hoz,
Megkoszorúz, érczajkam' megcsókolja . . .
Zizegj, zizegj csak, sivatag homokja!

BOLDOG . . .

Boldog mindenki, a ki szenved,
Kinek még csalódása van:
Az álmodozó játszi gyermek,
Kit álma megcsal untalan.

Boldog az ifju, ki itatva
Nők bájba rejtett vágyait —
Hiszi míg szomjat olt az ajka,
Hogy csak ő maga szomjazik.

Boldog a férfi erejével
Merészen kezdve száz tusát,
Ha sejti bár, hogy mit sem ér el,
Mégis rogyásig küzd tovább.

Boldog a görnyedő öregség,
Mely tudva, hogy hiába élt,
Érzi, csak egy-két röpke percz még
S utólszor lő túl csalfa czélt.

Boldog mindenki, a ki szenved,
Kinek még csalódása van.
Csak, a ki többé mit se veszthet:
Az élve holt — boldogtalan.

FEKETE GÁLYA.

Egy baljós, komor álom
Mind-többször rám borúl:
Zord szirtfokon kell állnom
Lebüvölten, rabúl.

Előttem puszta tenger,
Mögöttem sivatag,
Fönn viharemlékekkel
Vert felhök inganak.

Boszút liheg köröttem
A föld, a víz, a lég;
Mert titkaikra törtem,
Én törpe nyomorék!

S kiknek szivébe láttam,
Gyűlölve hagytak el.
Hol élet volt, halál van.
Zaj helyett csönd felel.

Ugy kell valamit várnom
S valami súgja: félj!
A ködös szemhatáron
Éjszin vitorla kél.

Gyászos, fekete gálya.
Rajt' száz bús utas áll.
Átkot szór három lányra
Egy dúlt arczú király.

Virágot tép dalolva
Egy hölgy s a mélybe néz.
Egy másik azt susogja:
»Csak néhány nyíllövés.«

Zilált fürtü, izgága
Az útas mindahány . . .
És már kiköt a gálya,
Szólít a kapitány.

S az árny, a vézna, sápadt
Mind karját tárja ki
És vad hahota támad:
— Tessék beszállani!

*

TARTALOM.

Melancholia	5
Te vagy álmom	8
Halottak éjén	10
Chronos	13
Hattyudal	15
Sírva kértem	17
Rediviva	18
Csak szítsd a lángot	19
Szöke hajad	20
Mikor veled	21
Végzet	22
Idill	23
Pusztulás	26
Ha tölem egykor	27
Csalódás	28
Blazirt	30

Elbúcsuztunk 31
Talizmán 33
Káprázat 36
Álom 38
Bolond 40
Ha majd találkozunk 41
Álmodtam rólad 43
Memento 45
Találkozunk 48
Perdita 50
Ki csak szenvedett 53
Ki tudja merre 54
Faust sétája 56
Phönix 60
Razzia 62
Nigjar dala 73
A rabló sirja 75
Szent Péter kudarcza 77
A magányból 90
Csak ringatózik 92
Szabad szerelem 93
Nem érted ég 98
Husvét 99
Quadrille 101

Mánia 105
Szeress csak 107
Finale 109
Végitélet 113
Változások 118
Gyász 119
Örök szerelem 121
Jelenés 123
Don Juan 125
Tamára 127
Otthon 130
Lesz álmod még 133
Az én karácsonyom 135
Karnevál halálán 137
Múmia 140
Boldog 142
Fekete gálya 144

*

